

Ett steg framåt.

I "Kustbon" nr 1 konstaterades i olika sammanhang vissa symptom på tillbakagång på en del håll, och det kan inte förnekas att så måste anses vara fallet. Vår avsikt är ej heller att här försöka analysera orsakerna därtill, ty olika tider medföra olika företeelser. Det är dock av vikt, att vi inte försöka dölja de faktiska förhållandena och låtsa som om ingenting hänt. Vi måste vara beredda att se sanningen i vitögat, om det också skulle vara mindre angenämt.

Men det var ju en helt annan sak, som vi skulle tala om i detta sammanhang. Om vi kunna konstatera det ena, så låtom oss ej heller sticka under stol med det andra, med det andra jag menar här framsteg. Sålunda hava några sång- och musikintresserade unga män, skollärare och studerande ungdom kommit på den lofvärda idén att försöka få ihop en manskör, som skulle värvas från alla delar av svenskbygden och även från städerna. Det skulle på sätt och vis bli någonting fullständigt originellt, en sångkör av "international" prägel. Hittills har vi saknat en större manskör, som kunnat uppträda vid vissa allmänna fester och högtidliga tillfällen. Orsaken har naturligtvis främst legat däri, att det varit svårt att på en enda ort uppbringa så många sångintresserade och i viss mån även sångkunniga män, så att en manskör på 35 - 40 man kunnat konstitueras. Men på detta sätt det nu är fråga om, torde ett lämpligt antal kunna uppbringas.

Under planens praktiska genomförande komma även här svårigheter att yppa sig, det är klart,

men med god vilja borde dessa kunna övervinnas. Det är ju vanligen så med sångarfolket, att intresset för själva saken är så enormt, att mindre svårigheter utan vidare kunna undanröjas. Så vilja vi hoppas att det skall gå även i detta fall.

En dylik form av sångarverksamhet som det här är fråga om, ställer utan tvivel större fordringar på körmedlemmarnas sångkunnighet än annars, då ju dessa här på egen hand måste tillägna sig stoffet så fullständigt som möjligt, så att samövningarna endast få till uppgift att avslipa ev. kantigheter och dessutom att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt sånsången. Man förstår utan vidare, att samövningar ej kunna ordnas alltför ofta, ty det skulle ställa alltför stora krav på den enskilde körmedlemmen. Sommartiden torde härför vara den lämpligaste, ty då äro ju människorna även annars rörligare av sig än under den kalla tiden av året.

En annan svårighet uppstår antagligen på grund av den kläna tillgången till notmaterial, men även denna torde med god vilja kunna undanröjas. Det återstår bara att hoppas, att alla som erhållit kallelse, även ge sitt samtycke, redan då vore den största svårigheten undaröjd och arbetet kunde begynna. Kanske få vi redan till sommaren höra de första tonerna från vår blivande elitkör.

I och med förverkligandet av denna plan, förverkligas även en länge närd önskan att få en större manskör. Någon brist på ledare torde det heller ej finnas, ty vi äga flera sådana med flerårig erfarenhet, vilka med framgång skulle kunna föra den nya kören mot en fruktbar utveckling.

Musicus.

Till Kustbons redaktion.

I samband med "lekman's" reflexioner "från det kyrkliga livets horisont", i Kustbon nr 1, 1940, som delvis berör det svenska kontraktet, ser sig undertecknad nödsakad att klarlägga och framföra följande:

1. Till svenska kontraktet höra Tallinns S:t Mikael församling med dess annex St. och Lilla Rågö samt Nargö, Vormsö S:t Olai och Runö S:t Magdalena. Nuckö S:t Katarina med kapellförsamlingen Rikull hör till Lääne-Saare kontraktet och äro således icke underställda svenska kontraktsprosten.

2. Av svenska kontraktets församlingar har Runö under 1939 sporadiskt skötts av den sjukpmitterade pastor John Lindström, Vormsö av undertecknad och Tallinn sedan den 1 oktober regelbundet av pastor Ivar Pöhl. Att det delvisa mellanrummet i juni - 30 september inom Tallinns församling icke berodde på kontraktsprosten vet nog även "lekman" till fullo.

3. I september 1939 lämnade pastor Lindström och den riks-svenska sjuksystemen Runö definitivt. Därmed voro båda platserna vakanta.

4. Runö församling som kände pastorsdiakon Isacsson från hans förra tjänstgöring på ön - där de bl. a. enhälligt valt honom till sin själasörjare - önskade få Isacsson tillbaka. I denna angelägenhet hade de vänt sig direkt till pastorsdiakon Isacsson. Enligt meddelande från Svenska Kyrkans Sjömansvårdsstyrelse hade pastorsdiakon Isacssons direkt till Sjömansvårds-

Till Kustbons...

styrelsen ställde "kategoriska" vädjan bifallits under förutsättning, att de estniska kyrkliga myndigheterna missiverade honom dit, om han omedelbart avreser och om hans hustru vore behjälplig i sjukvården. Pastorsdiakon Isacson kände till både Runö och Rikull. Han valde Runö. Detta meddelade han även officiellt undertecknad.

5. I fall Rikull önskar kalla pastorsdiakon Isacson tillbaka, så kan och kommer undertecknad varken att tvinga honom därtill eller hindra honom därifrån. Avgörandet ligger även denna gång fullt i hans egen hand.

6. Kyrkoherde Herbert Rosenstein, som våren 1939 valdes med absolut majoritet av församlingsmedlemmarna till kyrkoherde på Nuckö, har lämnat Estland panikartat. Undertecknad mottog meddelande därom först efter avresan. Likaså de andra vederbörande myndigheterna.

7. Vad som beträffar anförtröendet av den prästerliga sysslan åt någon lekman, så avgör icke undertecknad denna sak. Under förra världskriget upprätthöll framlidne lektor Hans Pöhl i tre år den prästerliga tjänsten i Tallinns S:t Mikaelsförsamling och dess annex. Likaväl kunde ju andra platser i svenskbygden — enligt min privata mening — under förhåndenvarande förhållanden skötas av lekmanakrafter, som äga den nödvändiga hägen och förutsättningen därtill. Förresten saknar ju icke heller svenskbygden även f. n. tillräckliga prejudikat i både de kyrkliga och andra samsfunds livliga lekmanaverksamhet. Bl. a. predikade en på området uppskattad och anlitad skolföreståndare inom Nuckö pastorat under julhelgen i Nuckö kyrka. Ett efterliknansvärt föredöme och även i enlighet med "lekman's" tankegång!

8. Pastor John Lindström, vars tjänsteledighet utgår i mars, har förklarat sig villig att återupptaga den prästerliga tjänstgöringen i svenskbygden.

9. Glädjande nog har även en av svenska gymnasiets i Haapsalu utexaminerade studenter valt det prästerliga kallet och påbörjat de teologiska studierna.

10. Tillsvärdare har även undertecknad lovat utföra nödvändiga ämbetshandlingar efter förmåga och behov inom Nuckö pastorat.

För prenumeranterna att beakta.

De av Kustbons ärade prenumeranter, som av någon anledning ännu ej varit i tillfälle att insända prenumerationsavgiften för 1939, bedjas göra det med det snaraste, ty tidningen är i stort behov av sina slantar, i all synnerhet, då den under dessa tider ej i någon nämnvärd utsträckning kan räkna på inkomster genom annonser. För varje enskild prenumerant betyder avgiften av några kronor inte så mycket, men för Kustbon betyder det allt.

På grund av nuvarande omständigheter, då i synnerhet priset på papper har stegrats och även postportot kommer att höjas med c:a 50%, har prenumerationsavgiften för utländska prenumeranter höjts från tidigare 4 kr. till 5 kr. Vi hoppas livligt att denna nödvändiga åtgärd ej skall avskräcka våra vänner utan att dessa trots allt även i förutsättningen skola kunna hedra vår lilla budbärare med att abonnera på densamma. För inhemska prenumeranter är priset allt fortfarande 2 kr, ehuru de, som prenumerera genom posten nödgas erlægga 3 kr. Detta förhållande uppstod därigenom, att postverket infordrar uppgifterna för följande år redan till den 15 november och då sedan dess mycket har ändrats och annan verksamhetsplan har måst uppgöras, går den saken tyvärr ej mer att ändra, men vi äro villiga att räkna detta överskott av 1 kr. prenumeranterna tillgodo för nästa år eller, om dessa uppgiva sina namn och adresser, skola vi återställa detta överskott. Detta blir så mycket lättare, som prenumerationsantalet genom posten i vanliga fall inskränker sig blott till ett mindre antal.

Redaktionen.

Detta så länge tills dess vederbörande myndigheter ordnat saken.

Med tack till redaktionen för utrymmet av de framförda synpunkterna och till "lekman's" uppriktiga intresse, förblir jag,

Vördsammast Hj. Pöhl,
t. f. svenske kontraktsprosten.
Vormsö den. 22 I 40.

Diplomatbröllop i Tallinn.

Lördagen den 20 januari sammanvigdes i den på svenskminnen rika biskopskyrkan i Tallinn legatiosrådet Erik v. Sydow med frk. Lia Akel. Vigsselförrättare var pastor Ivar Pöhl. Vigselakten hölls på svenska och estniska.

Vid högtidligheten närvaro Sveriges sändebud i Estland, Sveriges militärattaché, Estlands utrikesminister, general Leesment m. fl. Efter vigseln gavs middag av brudens far, f. d. riksäldsten och Estlands minister i Stockholm.

De nygifta avreste redan samma kväll till Tokio.

Barnavårdskurs på Vormsö

Vormsö församling anordnar f. o. m. den 1 — 4 februari kurs i barnavård. Lektor vid kursen är barnavårdsinspektrisen dr Ellen Klemmer. Kursen omfattar både teoretisk och praktisk behandling av ämnet: småbarnsvård. Kursen är öppen för alla intresserade och avgiftsfri.

Lärarebyte vid gymnasiet.

Läraren fil. mag. Herbert Adolfs-son har genom omständigheternas makt tvingats att under vårterminen stanna i hemlandet. Till ny lärare i en del av mag. Adolfs-sons ämnen har anställts fil. kand. Edvin Lagman, som tagit studenten vid svenska gymnasiet, och bedriver filologiska studier vid Tartu universitet.

Odenholm.

I Fiskerikammarens tidskrift "Kalandus" nr 12 (dec. 1939) ingår en uppsats under rubriken "Odenholm, sett ur fiskerisympunkt", vilken vi taga oss friheten återge i svensk översättning:

En av våra nordvästligaste öar bär namnet Osmussaar (Odenholm). Öns invånare äro svenskättlingar och bo där sedan århundraden. Efter den fornskandinaviska guden Oden har ön fått sitt namn och så kalla inbyggarna den ännu i denna dag. Odenholms inbyggare ha förmått bibehålla sina förfäders språk, som en svensk kan förstå utan anlitande av tolk. Till stor del har detta berott på öns isolerade geografiska läge, ty ett 12 km brett och ganska djupt sund skiljer ön från det närmaste fastlandet vid Spithamn, som även

Odensholm...

är bebott av svenskar. Därför är det ej förvånansvärt, om kvinnorna på Odensholm inte behärska estniska språket, ty de tillbringa det mesta av sin tid på ön, isolerade från grannarna i öster – esterna. Männena, som äro rörligare av sig i samband med sitt fiskeriyrke, behärska i regel estniska språket obehindrat.

På grund av sitt isolerade läge kunde man frestas att betrakta Odensholm såsom efterblivet i fiskerihänseende. Delvis är ju ett sådant antagande riktigt, om man jämför förhållandena här med toppresultaten i Pärnu, på Saaremaa o. a. orter, men medelresultaten för hela landet när man här utan tvivel. I avseende på hemkultur stå odensholmborna långt framom andra dylika orter. Den vanliga fiskarstugan är här smakfullt inredd och utomordentligt snygg.

Odensholms huvudsakliga nackdel består i dess isolerade läge och dess ringa folkmängd (enl. uppgift d. 10 nov. 1939 funnos på ön 110 personer: 56 män och 54 kvinnor). Största delen av öns ungdom har rest över till Sverige för att skaffa sig fördelaktigare arbetsmöjligheter och levnadsvillkor. Den äldre generationen och barnen utgöra alltså den egentliga befolkningen på den 5 km långa och 3 km breda ön, vars grund utgöres av med grus betäckt kalksten. Därför är jodmänen ytterst mager och fisket bereder invånarna utkomstmöjlighet. På grund av den rikliga tillgången på torsk under de senaste åren utgör just denna fiskart det huvudsakliga fångstobjektet. Dessutom fångas även strömming, vassbuk och lax.

Till den 10 nov. senaste år hade man på Odensholm fångat c:a 180.000 kg torsk, vilket utgör omkr. 9% av torskfångsten i hela landet. Fångsten hade kunnat vara större, men utsikterna till att realisera en större fångst voro osäkra. På grund av det stora avståndet till konsumenterna är det ej möjligt att avyttra torsken i färskt tillstånd. På samma sätt som i fiskarbyar på kusten har man även här underlåtit att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt anskaffningen av is, varigenom man kunde bibehålla fisken i färskt tillstånd.

Ända hittills har man försökt nedsalta hela fångsten, som sedan realiserar på marknaden i Läänemaa till 6 – 10 kr. pr tunna. Detta oaktat har man på Odensholm nedsaltat mera torsk än någon annan städes i landet. Under 1939 ha sålunda ej mindre än 1000 tunnor torsk nedsaltats. De mindre torskarna röker man enligt den redan länge kända kallrökningssmetoden, varvid man erhåller länge hållbar vara.

Under 1939 var strömmingsfångsten på Odensholm dålig, men förbättrades sedan hastigt i början av november, då den varierade mellan 300 – 400 kg pr dag.

Tillgången på vassbuk var på Odensholm under forna tider rätt betydande, men under senare tider har den minskats här liksom även vid kusterna.

Till fiske användas på Odensholm 54 segel- och roddbåtar samt 14 motorbåtar. Fisket försiggår i huvudsak inom ett 3 – 5 km. brett vattenområde, räknat från stranden.

Massutvandringen av ungdom från ön utgör ett allvarligt hot mot fiskerinäringen, om förhållandet ej ändras. Med avseende härpå har Jordbruksministeriet hand i hand med Fiskerikammaren börjat vidtaga åtgärder för att bereda odensholmborna bättre möjligheter att avyttra sin torsk. De redan utförda undersökningarna i samband härmed komma utan tvivel att ge odensholmborna effektivt stöd i deras strävan att finna lämpligare avsättningsmöjligheter för sin torskfångst.

I avseende å fisket äger Odensholm ett fördelaktigt läge, som möjliggör tillämpning av nya arbetsmetoder. Fiskarnas företagsamhet och framstegsvänliga inställning erbjuder stor hjälp till ett snabbt genomförande av tidsenliga förbättringar. Man kan hoppas, att det följande året kommer att medföra en ännu större vändning med avseende på fiskerinäringens befrämjande på Odensholm och att rätt så många unga män och kvinnor återvänder till den kära hemö.

6667 BOMBER I VECKAN.

Från Finland meddelas, att rysarna under den vecka, som började med den 14 jan. i hemtrakterna nedkastat ej mindre än 6667 bomber, av vilka en del uppges vara av synnerligen grov kaliber. Under samma tidrymd har genom dessa bombanfall 18 personer dödsdats och 109 skadats.

Från krigsskådeplatserna

Från Finland meddelas: Striderna, som pågått redan i en vecka mellan Ladoga och Ilomants fortsättas med framgång för den finska armén. I Lappland synas operationerna, som legat nere på grund av den stränga kölden, nu igen bli livligare. Från denna front komma meddelandena mycket sparsamt på grund av det stora avståndet. Man har emellertid erfarit, att de ryska trupperna, som under de första veckorna trängde söderut ända till 100 km., ha dragit sig tillbaka till utgångspunkten vid Petsamofjorden. Efter en tids överksamhet ha de ryska trupperna nu igen företagit en offensiv rörelse. Denna offensiv har av finnarna tillbakavisats.

De ryska luftstridskafterna hava under de senaste dagarna inskränkt sig till bombardemang av smärre orter i norra delarna av landet.

På västfronten: Rapporten från västfronten är sig ständigt lik: ingenting av vikt att meddela. De senaste dagarnas blidväder med åtföljande snösmältning har vållat svårigheter. Verksamheten har därför blott inskränkt sig till spaning. Även luftstridskrafterna ha utfört spaningsverksamhet.

Den estniska ångaren "Nautics" besättning har välbehållen anlänt till Kristiansund i Norge, sedan den närmare en vecka drevit omkring på Nordsjön i livbåtarna.

USA:s "Finlandsfond" 1 milj. dollar.

Från New York meddelas, att Finlandsfonden nu uppgår till 1 milj. dollar. Vidare meddelas, att regeringen i Uruguay beslutat att anhålla i riksdagen om 100.000 pesos till hjälp åt Finland.

Kanadas regering beslöt bevilja en kredit om 100.000 dollar åt Finland för inköp av livsmedel.

I Sverige höjas röster för dödsstraffet.

Enligt vad "Aftonbladet" erfarit skulle flera ledamöter av riksdagens andra kammare framlagt förslag om införande av dödsstraff. Förslaget motiveras med att antalet grova brott ökas och även för att stävja landsförrådsk verksamhet.

I Sverige har tillsatts en evakueringskommitté.

Enligt uppgift av Reuter har Köpenhamns rundradio meddelat att Sveriges regering tillsatt en evakueringskommitté, som har till uppgift att organisera civilbefolkningens evakuering från farozonerna om så skulle visa sig vara nödvändigt.

Från London meddelas, att Sveriges utrikesminister Günther i en intervju med "Daily Telegraphs" specialkorrespondent i Stockholm förklarar, att Finlands sak även vore Sveriges sak. Ministern gav uttryck för det svenska folkets känslor och försäkrade, att enligt den allmänna uppfattningen i Sverige bör Finland erhålla hjälp. Finland finner sympati och medhåll i varje svenskt hjärta. Sveriges framtid beror till stor del på Finlands. I fråga om samarbetet mellan de nordiska länderna, förklarade ministern, har Sverige alltid beflitat sig om att fördjupa detsamma.

SYFORENINGEN för svenska läsrummet i Tallinn samlas såsom tidigare varje onsdag kl. 5 e. m. (Rüütli 9).

Litteratur.

Greta Wieselgren: **Lärobok i svenska språket**. 208 sid. Estniska Litteratursällskapet förslag, Tartu 1939. Pris: kr. 2.75.

Framför mig på bordet ligger en bok, som jag med största intresse genomläst och efter bästa förmåga begrundat. Men det är ej nog därmed, den inbjuder till ytterligare studium, och jag gör det så gärna, ty sällan har jag hållit i en bok, som jag så länge väntat efter, efter en i allo lämplig lärobok i svenska språket. Nu har jag äntligen den och är tillfreds.

Författaren har i och med utgivandet av denna bok fyllt en av många redan länge närd önskan om en lämplig lärobok i svenska språket, i synnerhet som lektor N.-H. Lindbergs redan utgått ur handeln. Föreliggande lärobok måste betraktas som en bro för esterna över till det svenska språket och den svenska kulturen. Därmed är bokens betydelse given, åtminstone dess huvudbetydelse.

Varjehand.

— Jag hoppas ni tar ett riktigt vackert fotografi av mig.

— Det kan ja försäkra er. Ni kommer inte att känna igen er.

Måndagsmorgonsamtal — Emil, du talte i sömnen i natt!

— Förlåt älskling, om jag avbröt dig.

Vem är den där fula människan?

— Det är min bror.

— Å, förlåt, men jag såg inte genast likheten.

Valet och sammanställningen av stoffet verkar att vara mycket väl genomtänkt och ändamålsenligt, och i synnerhet fäster man sig vid att författaren undvikit att belasta boken med övermåttan mycket grammatik och i stället tagit med rikligt med läsestycken, med levande språk.

I slutet av boken finnes dessutom en förträfflig och omfattande ordlista, som gör det lätt att orientera sig i det lästa.

Boken är av sådan beskaffenhet, att den på det varmaste kan rekommenderas.

A. S.

Skeppsbrott.

På måndagen föregående vecka ingick meddelande om att den estnische ångaren "Nautic" gått under på Nordsjön. Om besättningens öde är ingenting med säkerhet bekant. Enligt uppgifter, som ännu ej bekräftats, skulle besättningen bärgats av ett okänt fartyg.

Ät mera torsk!

Torsken är en billig men smaklig fisk och dessutom mycket hälsosam. Fiskarna i svenskbygden fångas mycket torsk, vilken dels saltas dels rökes och under vintern ätes såsom sådan. Men naturligtvis användes den även såsom färsk. Dock kan det i längden bli enformigt att äta torsk ständigt på samma sätt. Man borde därför variera på tillredningsättet.

Utmärkt välsmakande är hel, ugnstekt torsk, saltad och pepprad, stekt tillsammans med litet rökt fläsk. Eller om man befriat fisken från skinn och ben, så får man fina s. k. filéer. Dessa kunna doppas i mjölk (eller ännu bättre, i ägg) och rivebröd. (eller mjöl), smaksättes med salt och peppar

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

REDAKTION:

A. Stahl, ansvarig red.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes		Utlandet	
1 år	Ekr. 2:—	1 år	Ekr. 5:—
1/2 "	" 1:—	1/2 "	" 2:50

samt stekas i ugn med tillsats av fett. Ätes t. ex. med ugnstekt potatis och lingonsylt.

Om man skär torsken i fingertjock skivor tvärsöver ryggen, så kunde dessa anrättas såsom föregående, men varje sådan skiva bör täckas med lökskivor och något fettämne t. ex. smör eller rökt fläsk.

Av torsk erhållas även goda fiskkotletter. Torskfiléer och fläsk males, smaksättes med peppar och salt, vartill litet grädde tillsättes. Av färsen formas tunna avlånga kotletter, som bli särskilt delikata, om de först doppas i ägg och rivebröd och sedan stekas i brynt smör (t. ex. på långpanna t stekugnen).

Kokt torsk är väl det vanligaste, varför vi här förbigå dess tillredning. Men att koka torsk utan vatten har väl säkert inte många gjort. Dock bibehåller fisken på detta sätt bäst sin goda smak. Den rensade och smaksatta torsken lägges jämte något smör i en eldfast form, som täckes med ett lock och ställes därefter i stekugnen.

Likaså kan man koka torsken utan vatten genom att lägga den på en tallrik, (som tål kokning) ovanpå potatisen i grytan. Kokas under lock.

Björnar som krigsbyte.

En från Kuusamo fronten återvänd finsk sergeant har berättat följande:

En dag, då jag befann mig med min patrull på rond i vildmarken, skymtade en underlig mörk skugga förbi mellan träden. Jag gick efter och vid belysning med ficklampan upptäckte jag i snön stora, oformliga spår efter björn. Då vi sedan återvände till vår försvarslinje upptäckte vi på ett ställe tre björnar, vilka med sina tovigapälisar fastnat vid våra taggtrådstängsel och mist livet. Ö. P.